

**Činnost
zdravotních ústavů
a
krajských hygienických stanic
v oblasti podpory zdraví a zdravotní politiky
(tj. v oblasti tzv. zdravotnických služeb)**

**MUDr. Stanislav Wasserbauer
Zdravotní ústav se sídlem v Jihlavě**

**MUDr. Jarmila Rážová, Ph.D.
Ministerstvo zdravotnictví ČR**

Kurz „Podpora zdraví, metody a postupy její realizace“ – Praha, 15.3.2007

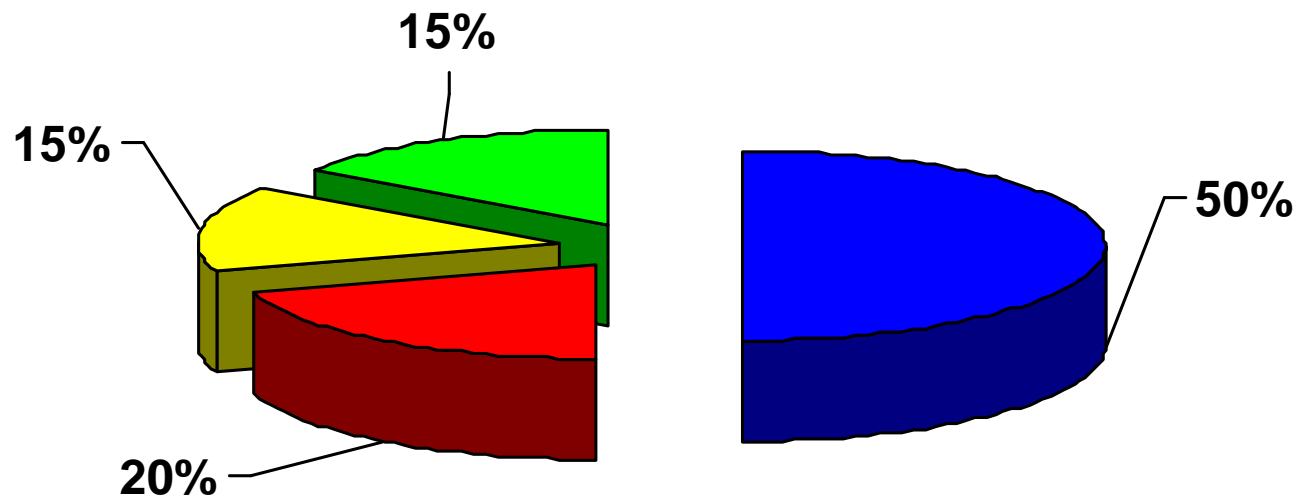
Důležitá a základní otázka

Proč je podpora zdraví důležitá?

**Protože většina nemocí a příčin smrti,
na které lidé
nejčastěji onemocní či zemřou
je tzv. preventabilní !!!**

První důkaz

Základní determinanty zdraví a odhad jejich vlivu na zdraví lidí

■ životní styl

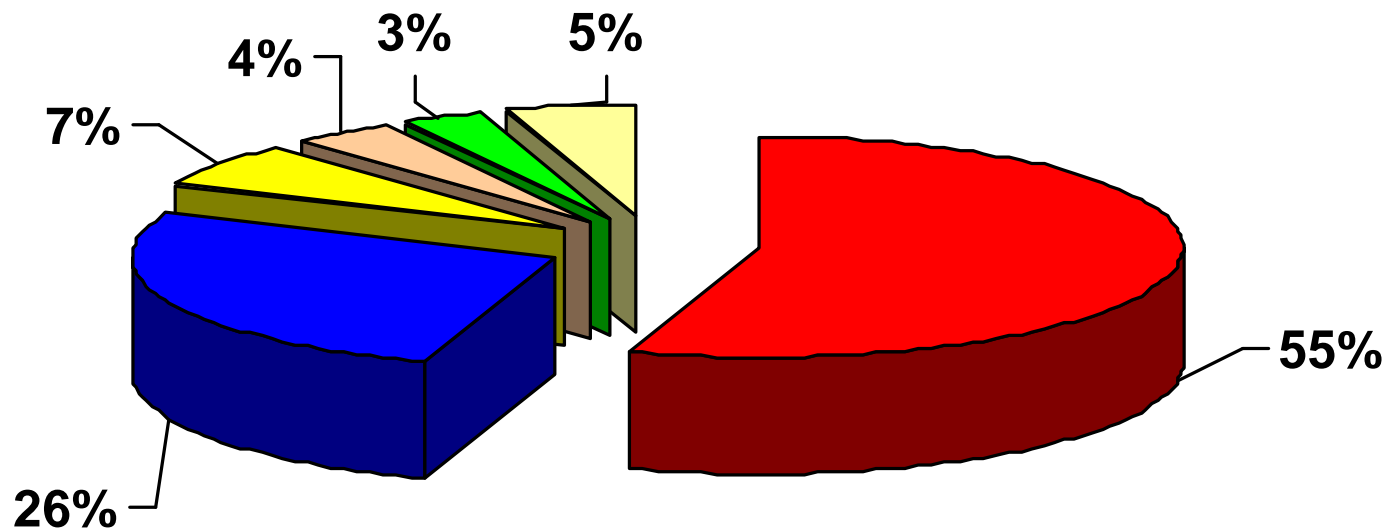
■ úroveň zdravotní péče

■ životní a pracovní prostředí

■ genetická zátěž

Druhý důkaz

Struktura úmrtnosti v ČR podle příčin

■ KVO ■ nádory ■ poranění a otravy ■ dýchací s. ■ trávicí s. ■ ostatní

Činnost zdravotních ústavů a krajských hygienických stanic v oblasti podpory zdraví a zdravotní politiky

- je stejně jako další činnosti jednoznačně uložena a vymezena příslušnými paragrafy zákona č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví v platném znění
- v případě orgánů ochrany veřejného zdraví v budoucnu zřejmě i tzv. služebním zákonem

Úloha (činnost) zdravotních ústavů v oblasti podpory zdraví

§ 86, odst. 1 zák. č. 258/2000 Sb.

K vyšetřování a měření složek ... pro účely výkonu státního zdravotního dozoru a dále ke sledování ukazatelů zdravotního stavu obyvatelstva, monitorování vztahů ..., přípravě podkladů pro hodnocení a řízení zdravotních rizik ..., **k podílení se na provádění místních programů ochrany a podpory zdraví, jakož i k výchově, k podpoře a ochraně veřejného zdraví a k poskytování poradenských služeb** a dalších služeb na úseku ochrany veřejného zdraví **se zřizují zdravotní ústavy** se sídlem v

**Činnost zdravotních ústavů
a krajských hygienických stanic
v oblasti podpory zdraví (PZ)
a zdravotní politiky (ZP)**

**z výše uvedeného se jedná
o činnosti uložené ZÚ a KHS
právními předpisy,
jedná se vesměs
o tzv. činnosti „pro stát“**

Činnost zdravotních ústavů v oblasti podpory zdraví

**kromě tzv. činností „pro stát“
zajišťují ještě činnosti za úhradu,
tj. tzv. placené služby
na základě objednávky
fyzických či právnických osob**

Činnosti v PZ a ZP

se dají vymezit do několika základních oblastí:

1. Programy ochrany a podpory zdraví
2. Zdravotní politika
3. Monitorování zdravotního stavu a životních podmínek obyvatelstva
4. Hodnocení a řízení zdravotních rizik
5. Výchova ke zdraví
6. Poradenství
7. Pracovně – lékařské služby
8. Očkování

Programy ochrany a podpory zdraví – POPZ

ZÚ

- tvorba a realizace místních a regionálních POPZ
- spolupráce na POPZ jiných institucí
- odborná garance POPZ

KHS

- koordinace jednotlivých POPZ, jejich kontrola a řízení
- stanovování priorit v POPZ
- účast v grantových komisích

Zdravotní politika

ZÚ

- sběr dat, jejich zpracování, analýza a vyhodnocování
- interpretace výsledků
- vedení databází
- spolupráce s KHS a předávání podkladů KHS

KHS

- iniciace, koncipování a prosazování zdravotní politiky v oblasti OPVZ
- tvorba a garance dílčích úkolů v oblasti zdravotní politiky
- koordinace s ostatními oblastmi zdravotní politiky

Monitorování zdravotního stavu a životních podmínek obyvatelstva

ZÚ

- kompletní realizace celostátního (regionálního i místního) monitoringu, analýzy dat, předávání výsledků
- sledování a analýza ukazatelů zdravotního stavu, jejich trendů, vedení databází
- získávání podkladů ze zdravotnických a dalších zařízení – jejich analýza ...
- analýza a využívání výsledků z vyšetřování a měření životního a pracovního prostředí

KHS

- analýzy výsledků z celostátního (regionálních i místních) monitoringů, jejich využívání při tvorbě zdravotní politiky
- využívání výsledků analýz zdravotního stavu obyvatel při tvorbě zdravotní politiky
- analýza a využívání výsledků ze státního zdravotního dozoru

Hodnocení a řízení zdravotních rizik

ZÚ

- zpracování, analýza a hodnocení zdravotních rizik v oblasti ochrany a podpory veřejného zdraví
- tvorba podkladů pro OOVZ (KHS) pro řízení zdravotních rizik

KHS

- analýza hodnocení zdravotních rizik
- řízení zdravotních rizik
- využití výsledků pro zdravotní politiku
- vytváření komplexního registru zdravotních rizik (např. pro IZS)

Výchova ke zdraví

ZÚ

- komplexní realizace výchovy ke zdraví na všech úrovních
- výchova ke zdraví v médiích
- edice ZVM
- distribuce ZVM
- realizace besed, přednášek workshopů
- konference, semináře, kurzy
- výuka na školách
- realizace Dnů zdraví a podobných akcí

KHS

- prosazování zdravotní výchovy do zdravotní politiky a do programů podpory a ochrany zdraví
- konference, semináře ...
- výuka na školách

Poradenství

ZÚ

- poskytování veškerých poradenských služeb v podpoře a ochraně VZ na úrovni individuální, skupinové i populační
- vyšetřování ukazatelů zdravotního stavu

KHS

- usměrňování činnosti zdravotnických zařízení v ochraně před nemocemi

Poradenství poskytované na ZÚ

Poradny „zdraví a zdravého životního stylu“:

- zdravé výživy (obezita)
- poruch příjmu potravy (anorexie, bulimie)
- pohybu
- zvládání stresu
- prevence úrazů
- zdravého stáří
- odvykání kouření
- protidrogové
- HIV/AIDS
- očkování
- pracovně - lékařská

Vyšetřování ukazatelů zdravotního stavu na ZÚ

- cholesterol
- triacylglyceroly
- glukóza
- kyselina močová
- hemoglobin
- bilirubin
- vyšetření na bodystatu
- měření krevního tlaku

- výpočet BMI podle váhy a výšky
- výpočet KVO rizika
- spirometrie (plicní funkce)
- EKG
- ergometrie
- psychologické testy
-

Pracovně – lékařské služby

ZÚ

- programy zdraví (Zdravý podnik)
- hodnocení zdravotních rizik při práci
- expertizní činnost
- vyšetřování ukazatelů zdravotního stavu
- poradenské činnosti
- výchovu ke zdraví a intervence pro zaměstnance podniků

KHS

- odborné řízení činnosti zařízení vykonávající závodní preventivní péči

Pracovně – lékařské služby

zdravotní ústavy

samozřejmě také nabízejí a zajišťují

široké spektrum činností a služeb

za úhradu od fyzických a právnických osob

a za úhradu ze zdravotní pojištění,

zejména poskytování

komplexní závodní preventivní péče

a činnosti s tím spojené

Očkování

ZÚ

- o očkování zvláštní (VHB, purulentní meningitidis...)
- o očkování mimořádné (chřipka, VHA, parotitis...)

KHS

- zajištění a skladování očkovacích látek pro povinné očkování
- kontrola povinného očkování

Očkování

zdravotní ústavy

**samozřejmě také nabízejí a zajišťují
široké spektrum očkování za úhradu, zejména
očkování osob odjíždějících do zahraničí
vč. poradenských služeb**

**např. očkování proti VHA, břišnímu typhu, žluté zimnici,
VHB,**
proti chřipce, KME, parotitidě, purulentní meningitidě...

Činnost v podpoře zdraví a zdravotní politice

- je komplexním úkolem jdoucím napříč organizační strukturou jak KHS, tak ZÚ
- její výkon nelze omezit pouze na jedno speciální oddělení - jeho úloha by měla být spíše koordinující, případně zajišťující specifické práce

Činnost v podpoře zdraví a zdravotní politice

- vymezení jednotlivých oblastí podpory zdraví (a zdravotní politiky) mezi oběma systémy hygienické služby je rozdělením činností, ale též vymezením vzájemné spolupráce
- často se jedná o navazující proces a je na řídicích pracovnících obou linií, aby v závislosti na regionálních podmínkách ve vzájemné dohodě naplnili úkoly dané zákonem
- nelze však tyto činnosti plně přenášet do jedné či druhé linie

Činnost v podpoře zdraví a zdravotní politiky

**Doporučení hlavního hygienika ČR
pro činnosti krajských hygienických
stanic a zdravotních ústavů v oblasti
podpory zdraví a zdravotní politiky**

**zpracováno Poradním sborem HH
pro podporu zdraví a zdravotní politiku
vydáno HH v dubnu 2003**

**Personální standardizace v oblasti tzv.
zdravotnických služeb na zdravotních ústavech**

**Metodický pokyn hlavního hygienika ČR
„Standard pracovníků zdravotních ústavů
v oblasti zdravotnických činností“**

ze dne 30.4.2004

pod č.j.

HEM - 300 – 30.4.2004/11541

Návrh personální standardizace v oblasti podpory zdraví a zdravotní politiky na ZÚ

A - bez ohledu na počet obyvatel v daném kraji

B - v přepočtu na každých 500 tis. obyvatel v daném kraji

	A		B	
	VŠ	SŠ	VŠ	SŠ
Činnost ZÚ	VŠ	SŠ	VŠ	SŠ
Programy ochrany a podpory zdraví	0,5	0,5	1,0	1,0
Zdravotní politika	0,5	0,2	---	---
Monitorování zdravotního stavu ...	0,7	0,1	0,2	0,5
Hodnocení a řízení zdravotních rizik	0,3	0,3	0,2	0,4
Výchova ke zdraví	0,4	1,0	0,4	1,0
Poradenství	1,0	0,8	1,0	1,0
Pracovní lékařství (podpora zdraví)	0,2	---	0,2	0,1
Koordinace činností	0,2	---	---	---
Očkování	0,2	0,2	---	---
CELKEM	4,0	4,0	3,0	4,0

**Analýza nákladů na zdravotnické služby
na ZÚ v ČR (únor 2004)**

**Průměrné náklady v roce 2003
na 1 pracovníka ZÚ v ČR v oblasti PZ:**

na 1 VŠ pracovníka: 665 tis. Kč

na 1 SŠ pracovníka: 525 tis. Kč

Personální standardizace v oblasti tzv. zdravotnických služeb na zdravotních ústavech

Bohužel, v mnohých zdravotních ústavech se nedaří naplňovat MP HH, týkající se standardizace počtu pracovníků v oblasti tzv. zdravotnických služeb

Hlavním důvodem je stávající a stále se zhoršující ekonomická situace ZÚ